

Pasaulinis fantastikas Aukso fondas

**Gregory Benford
Gordon Eklund**

JEI ŽVAIGŽDĒS BŪTŪ DIEVAI

erianos

Gregory Benford, Gordon Eklund
JEI ŽVAIGŽDĒS BŪTŪ DIEVAI
Mokslinis fantastinis romans

NEĮTIKĖTINAS PIRMASIS KONTAKTAS!

Šis romanas, tai stulbinantis pasakojimas apie beveik šimtmetį trukusį nežemiškų gyvybės formų tyrinėjimą, apie Bredlio Reinoldso, mokslininko-vienuolio, kelionę iš rusvųjų Marso dykumų, pro Jupiterį bei Titaną, į patį Visatos centrą...

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
208 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Gregory Benford, Gordon Eklund

IF THE STARS ARE GODS

London, Sphere books, 1988

Copyright © by G.Benford & G.Eklund, 1979

Cover art copyright © by Jim Burns, 1999

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2001

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PIRMOJI DALIS

1992

MARSAS

I

Gyvybė Marse egzistuoja, dėl to nekyla jokių abejonių, mąstė majoras Polas Smitas, žvelgdamas į kraterių išvarpytą vietovę, virš kurios jis skriejo.

Žinoma, neskaitant išsilaipinimo grupės - Kastoro, Makintairo, Reinoldso bei Morgan, - tyrinėjančios šiaurines Elados lygumos sritis. Jis turėjo omenyje čionykštę, marsietišką, gyvybę, išsivysčiusią iki sudėtingų, susijusių vienas su kitu sporinių organizmų. Jau kelis dešimtmečius amerikiečiai ir rusai siuntė iš eilės robotus-zondus, kol galiausiai šiems pasisekė iškapstyti tikrus gyvybės įrodymus ir parodyti juos Žemės gyventojams, kurie, be abejo, turėjo apstulbti juos išvydę.

Tai būtų galima palyginti su žymaus politiko arba religinio judėjimo vadovo nužudymu: tiesiog neįmanoma užmiršti pirmo įspūdžio, išgirdus

tokią žinią. Šį momentą Smitas išgyveno paskutiniajame akademijos kurse per fizikos paskaitą. Instruktorius, buvęs NASA technikas, nutraukė paskaitą per patį vidurį, o pats nurūko prie pasirodžiusių trijų kolegų spinduliuojančiais veidais.

- Ponai, ponai, - pagaliau paskelbė jis, atsisukdamas į klasę. (Tiesą sakant, jo rankos drebėjo. Smitas ir dabar mintyse matė, kaip jos virpa.) - Man ką tik pranešė, kad Pasadenoje yra gauti akivaizdūs įrodymai, paliudijantys gyvybės egzistavimo Marse galimybę.

Baimė. Jis atsiminė šios emocijos pliūpsnį tarytum kartumo pojūtį ant liežuvio galo. Baimė nuėjo pagaugais per kūną ir saugiai įsitaisė už kietos kėslės atramos, neleisdama jam atsipalaiduoti.

Mes esame ne vieni. Žalieji žmogeliukai. Skraidančios lėkštės. Šliaužiojantys driežpalaikiai... Ar jie mus stebi? Prisiminęs, kaip mintis užvaldė pasenusios klišės, Smitas nejaukiai šyptelėjo. Nepaisant instruktoriaus bandymų kuo tiksliau ir atsargiau viską apibūdinti, jo širdis daužėsi krūtinėje lyg pašėlus.

Vakariniai laikraščiai švytėjo nuo nedviprasmiškų antraščių, tarp kurių nebuvo papildomų žodelių *gali būti, galima teigti, ar įmanoma:*

MARSE EGZISTUOJA GYVYBĖ!

Nors tuo metu Smitas jau žinojo, kad "gyvybė" reiškia neką daugiau už organinę medžiagą, atrastą Marso dirvoje, jis vėl jautė, kaip šiurpsta gyvaplaukiai ant odos nuo šalto baimės pirštų prisilietimo.

Marse egzistuoja gyvybė. Nors tam nebuvo jokios priežasties, Smitas ištarė šią frazę balsu, nutraukdamas kapų tylą, kuri tvyrojo orbitoje skriejančiame valdymo modulyje: trys patys paprasčiausi žodžiai. Pakeisk pirmąjį daiktavardį bet kuriuo kitu, ir naujas sakinyš nuskambės visiškai banaliai, jeigu ne kvailai. Smitas išbandė kelis pavyzdžius: "Žemėje egzistuoja gyvybė... Tibete egzistuoja gyvybė... Užkandinėje egzistuoja gyvybė..."

- Marse egzistuoja gyvybė, - ištarė Polas Smitas. Už lango praslinko didžiulis krateris, kurio apvalios atšlaitės priminė rumbais nusėtą rupūžės kuprą. Žinia, gyvybė ten iš tiesų yra, tačiau baimės jis jau seniai nebejautė. Smito neįstengė sujaudinti net be paliovos plūstančios išsilaipinimo grupės ataskaitos apie naujus, nepakartojamos sudėties štamus. Žmogaus protas, svarstė jis, yra apdovanotas nuostabiu sugebėjimu pakeisti pačias fantastiškiausias tiesas, atrastas nepaprastais laikais, į pačius banaliausius faktus.

Kalbant apie laiką, regis, atėjo pasiruošimo metas. Smitas kabojo susirangęs valdymo kabinos kampe ir pro artimiausią langą matė plaukiantį pro šalį Marso paviršių. Pulkininkas Kastoras pavadino šį laivą "Fresno", JAV prezidento gimtinės garbei, ir dabar jis skriejo orbita aplink Marsą maždaug dviejų šimtų kilometrų aukštyje. Kas ketvirtą apsisukimą, išskyrus nenumatytus atvejus, vykdavo ryšio seansas su išsilaipinimo grupe (Kastoras pavadino ją "Niksono baze" - galbūt prezidento, kurio valdymo metu įvyko pirmoji žmonių ekspedicija į Mėnulį, garbei, bet greičiausiai tai tebuvo dar vienas būdas įsiteikti dabartinei administracijai). Smito apskaičiavimai rodė, kad laivas skrieja aplink planetą jau ketvirtą kartą.

Ryšio seansai, kuriuos Kastoras paversdavo objektyvių ir nuobodžių žinių perdavimu, šiek tiek išsklaidydavo monotoniją ir priversdavo Smitą pajudėti. Dieve, kaip jis nekenė Marso - neįtikėtinas, dar netapęs banaliu, faktas. Polas Smitas paaukojo penkerius savo gyvenimo metus ir nuskriejo kosmosu šešiasdešimt milijonų kilometrų vien tam, kad suprastų nuoširdžiai nekenčiąs galutinio kelionės tikslo.

Atrodė, tarsi Marsas tyčiotųsi iš jo paties pasaulio. Čia stūksojo kur kas didesni kalnai; kiekvieno

apsisukimo metu prieš akis atsiverdavo Olimpo kalno viršūnė, ir po kurio laiko jis liovėsi į ją žiūrėjęs. Planetą raižė gilesni nei Žemėje tarpekliai; joje driekėsi platesnės lygumos. O gyvybė - gyvybė Marse! - buvo pasityčiojimas iš pačios gyvybės sąvokos. Kažkada ji vystėsi santykinio grožio aplinkoje (pasak kai kurių mokslininkų teorijų), bet dabar ji egzistavo pragariškai šlykščiam pasaulyje. Todėl jis ir nekentė šios prakeiktos planetos: ji buvo bjauri, ir jo paties vaizduotė čia niekuo dėta. Bjauri, bjauri, bjauri!

Smitas prisiminė iš kosmoso matomą Žemės vaizdą - tokį pažįstamą ir nuolat besikeičiantį, - kurį jis regėjo orbitinėje laboratorijoje ištisus metus, atlikdamas paruošiamuosius eksperimentus ir darydamas bandomuosius manevrus. Nuo Žemės vaizdo galėjai prarasti amą. Žali, dangaus mėlynės žydrumo, rudi atspalviai, sumišę su sniego baltumo debesėliais... Ne taip kaip čia - *ne raudona*.

Jis apžiūrėjo kraterių išvagotą teritoriją, pietinio pusrutulio dalį. Turinti daugiau veikiančių ugnikalnių šiaurinė dalis buvo ne tokia nuobodi. Kartais Smitui atrodydavo, jog Kastoras numano tikrąjį jo požiūrį į šią planetą - tokiu atveju būtų įmanoma suprasti, kodėl pulkininkas pakeitė planus taip nelauktai ir nieko nepaaiškinęs, į išsilai-

pinimo grupę įtraukdamas jaunąjį Reinoldą vietoj Smito, kuris tuo metu šio sprendimo neužginčijo. Kastoras atkakliai tvirtino, kad orbitoje turi pasilikti patyręs žmogus, o apačioje užteks ir Makintairo su Morgan. Pulkininkas atkreipė dėmesį į tai, kad astronomas Reinoldas daugiau žino apie Marso gyvybės formas negu karininkas Smitas. Šis net nesiginčijo. Daug vėliau, kai kiti miegojo, Smitas pasiteiravo jaunojo Reinoldso, ar jis kada skaitė E.R. Barouzo "Marso princesę". Pamatęs nieko nesuvokiantį Reinoldso žvilgsnį, Smitas nusijuokė ir pasakė:

- Greičiausiai Kastoras suklydo manydamas, kad daug žinai apie marsietišką gyvybę.

Polas Smitas prisivertė pajudėti. Išsivadavęs iš apsauginių diržų, jis švelniai pakilo į viršų, paskui atsispyrė ir nusklendė išilgai valdymo kabinos. Atsirėmė į priešakinę sieną ir nuslydo ja tiesiai į krėslą, priešais kurį buvo sumontuota racija. Patikrino, kokiame aukštyje skrieja laivas, pasitiksino Marso paviršiaus koordinatės. Nors Elada turėjo pasirodyti akiratyje tik už dešimties minučių, Smitas nusprendė pabandyti susisiekti su savo kolegomis. Jis kalbėjo tyliai, tačiau atrodė, kad balsas skamba griausmingai.

- Niksono baze, čia "Fresno". Niksono baze, čia "Fresno". Niksono baze, čia "Fresno".

Tyla. Akivaizdu, kad Kastoras nesiskubino pradėti ryšio seanso.

Staiga jis pasijuto piktai nekantraująs. Smitas troško kuo greičiau užbaigti visą šią procedūrą ir grįžti į savo vietą prie lango. Kuo toliau, tuo labiau jis mėgavosi galimybe pabūti vienam. Slenkant antrai savaitei, jis pradėjo tyrinėti susipy-nusias į voratinklį žydras kraujagysles ant išorinių delnų pusių.

- Niksono baze, čia "Fresno".

Pagaliau Kastoras sukruoto.

- Labas "Fresno", čia Niksono bazė. Ar tai tu, Polai?

Ne, sere, tai Edgaras Raisas Barouzas, velniai rautų.

- Taip, Džekai.

- Kaip sekasi? Gal viršuje įvyko kas nors įdomaus?

- Ne-e. Tylu kaip kapuose. - Smitas pabandė įsi-vaizduoti juos, braidžiojančius apačioje. Elados dykynė buvo lygi tarsi vanduo. Raudonas dulkes pustė keistai silpnas, švilpiantis vėjas. Horizontas, rodos, buvo taip arti, kad beveik galėjai paliesti jį ranka. Keturios žmonių figūros, pasislėpusios didžiuliuose skafandruose. Vikšrinis visu-reigis su žnyplėmis, panašus į vabzdį maldini-

nką...

Daugiausiai per raciją kalbėjo Kastoras. Kartą leido įsiterpti ir Makintairui, bet šiam rūpėjo tik geologiniai reikalai. Pasibaigus ryšio seansui, Smitas nusiųs įrašą į Hiūstoną, iš kur jis bus transliuojamas per visas vakarines televizijos naujienų programas - senų Marso vaizdelių fone.

- Į pietus, ties 120 laipsnių ilgumos ir 30 laipsnių platumos, telkiasi nedidelė audra, bet jūsų ji neturėtų pasiekti.

- Nepanašu - juk mes kitoje planetos pusėje.

- Tavo tiesa. - *Tu, šunsnuki, aš tik atlieku savo darbą*: tyrinėju Marso paviršių, žiūriu, ar nekyla kur smėlio audros. Tuo tarpu - argi ne pasityčiojimas? - planeta buvo neįtikėtinai rami, kas šiaip jau nėra jai būdinga. Kasmetinis Didysis Smėlio Uraganas užgrius gerokai vėliau po jų išvykimo. Visa tai buvo tiksliai apskaičiuota iš anksto: audra pradės telktis Noačio srityje, prie pat Elados pakraščio. Vis dėlto šiuo metu Marso gamtos stichija negalėjo pasigirti didesniu aktyvumu.

- Mes atliekame atmosferinius bandymus, - pasakė Kastoras. - Norėčiau persiųsti preliminarūs rezultatus.

- Žinoma, klok.

Kol Kastoras kalbėjo (be abejo, kartodamas

žodis į žodį, ką padiktavo Morgan), Smitas klausėsi jo puse ausies. Šiek tiek susidomėjęs, tačiau neidamas iš proto dėl įstabiųjų atradimų. Sporos. Organiniai junginiai. Mikrobiologinė gyvybė. Visa tai jau buvo girdėjęs anksčiau. O kodėl ne silikoninė žirafa, tingiai pagalvojo jis. Arba dviejų šimtų pėdų žaliaodis, raginis marsietiškas kirminas su juokinga knysle?

Jis beprotiškai ilgėjosi Lornos. Vien pagalvojus apie žmoną, jo draugelis imdavo stotis. Paprasti civiliokai nė velnio nesupranta astronauto agonijos. Galbūt jie mano, kad visas moteris gali atstoti Morgan? Įsivaizduoja, kad naktimis čia vyksta nesibaigiančios orgijos? Kosmose karaliauja pornografija? Jie nepažinojo Loretos Morgan. Senosios perekšlės, apimtos beprotiško geidulio, vaizdas sukėlė jam šypseną.

Per raciją suriko Kastoras:

- *O dieve, laikykitės! Jėzau, mes purtomės tarsi...!*

Stojo tyla.

Polas Smitas pajuto, kaip pagaugais nuėjo visas kūnas.

- Džekai! - Šį kartą jis kalbėjo švelniai. - Niksono baze!

Kažkuriuo šios netikėtos krizės momentu,

nepėjus net akiai užfiksuoti, mintis gaubusi iliuzijų užsklanda nukrito, ir Polas Smitas akimirksniu suprato, kad šis pasaulis užgriuvo juos lyg uraganas, kažkoku neįsivaizduojamu būdu. Visiškai nepasiruošusius. Tiek daug įtampos ir nuobodulio mėnesių... Kiekvienas ekspedicijos dalyvis savaip suvokė realybę ir jos ypatumus; kiekvienas jų savaip sutarė su šiuo pasauliu... kuris nusprendė liautis teikęsiems malones. Jį, Smitą, supančiojo neurozė - neapykanta Marsui. Į planetos paviršių nusileidusių komandos narių psichologinė pusiausyva irgi nebebuvo tokia pati kaip Žemėje. Ne, vienintelis dalykas, kurio jiems nepavyko patikrinti - užsitęsusios izoliacijos ir darbo giliame kosmose pasekmių, - lėtai, bet užtikrintai paveikė juos visus, po truputį grauždamas gynybinius instinktus. O dabar jie liko apsiuoginę visu gražumu...

Smito veidą iškreipė grimasa. Jam reikėjo kitų, nes tik jie gali nuskraidinti modulį atgal į Žemę. Pasilikęs vienas jis mirs iš bado arba pasismaugs, arba iššoks išorėn, kur siurbs į plaučius vakuumą, plūduriuodamas virš išsipūtusio ir apsitraukusio raudona pluta dėmėto Marso, kol galiausiai nudreifuos žemyn ir išsitrėkš į klastingąją žemę.

- Niksono baze, čia "Fresno". Niksono baze, čia "Fresno".

Smitui teko pakreipti galvą, kad galėtų žiūrėti į vaizdo ekraną, kuris buvo kampu įmontuotas į korpusą, kairėje pusėje. Dantytas, iškilias kalnų viršūnes pakeitė rožinė Elados baseino lyguma. Ten apačioje, Marse, gyvybė egzistavo....

Pastabos

- 1) Q.E.D. (lot. quad erat demonstrandum) - ką ir reikėjo įrodyti.
- 2) Polas Johanesas Tilikas (1886 - 1965) - amerikiečių filosofas ir teologas, gimęs Vokietijoje.
- 3) Volfgangas Paulis (1900 - 1958) - Amerikoje gyvenęs austrų fizikas, 1945-aisiais pelnęs Nobelio premiją.
- 4) Pjeras Simonas Laplasas (1749-1827), Žozefas Lui Lagranžas (1736-1813) - prancūzų matematikai ir astronomai.
- 5) Ahabas - "Mobio Diko" veikėjas, apsėstas manijos sumedžioti baltąjį banginį.
- 6) Minus 91 laipsnis Celsijaus.
- 7) IK - intelekto koeficientas.